

მოსამართლის როლი თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპის
რეალიზებისას

დავით გელაშვილი

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის

სამართლის სკოლაში სისხლის სამართლის მაგისტრის აკადემიური

ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად

სისხლის სამართალი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ბადრი ნიპარიშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

განაცხადი

„როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.“

დავით გელაშვილი, 19.06.2026

აბსტრაქტი

2009 წლის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის რეფორმამ დღის წესრიგში დააყენა შეჯიბრებითობის პრინციპის იმპლემენტაციის საკითხი, რომელსაც უნდა ჩაენაცვლებინა მანამდე არსებული ინკვიზიციური მოდელი. მიუხედავად ამისა, მოქმედ საპროცესო კოდექსში კვლავ იდენტიფიცირდება ისეთი დებულებები, რომლებიც ინკვიზიციური პროცესის მახასიათებელია. წინამდებარე კვლევა ეძღვნება აღნიშნული ნორმების სინთეზურ და შედარებით-სამართლებრივ ანალიზს, რათა განისაზღვროს მოსამართლის რეალური როლი შეჯიბრებითი მართლმსაჯულების პროცესში.

ნაშრომის მიზანია მოახდინოს იმ ნორმათა იდენტიფიცირება, რომლებიც მოსამართლეს აძლევს უფლებამოსილებას ჩაერიოს მხარეთა შორის შეჯიბრებით პროცესში და გამიჯნოს ზღვარი ამ პრინციპსა და მოსამართლის ჩარევის ფარგლებს შორის სისხლის სამართლის სამართალწარმოებაში.

კვლევის პროცესში გამოიკვეთა, რომ დოქტრინალური დაშვება ინკვიზიციური სასამართლოს შეჯიბრებითი სისტემით სრული და ტოტალური ჩანაცვლების შესახებ არ შეესაბამება სისხლის სამართლის პროცესის პრაქტიკულ რეალობას. კერძოდ, ნაშრომში იდენტიფიცირებულია მოსამართლის როლი გამოძიების, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის ეტაპებზე. აგრეთვე სასამართლოსათვის მინიჭებული ის საპროცესო უფლებამოსილებანი, რომლებიც მჭიდრო კავშირშია შეჯიბრებითობის პრინციპთან. გარდა ამისა, სასამართლო ხელისუფლების დისკრეციული ძალაუფლების მასშტაბების უკეთ დასანახად, შესწავლილია სახელდობრ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო სხდომაზე მოსამართლის მიერ კითხვის დასმის უფლებამოსილების სპეციფიკა. წინამდებარე ნაშრომი ვერ ამოწურავს შეჯიბრებითობის პრინციპთან დაკავშირებულ ყველა არსებული მაგალითის განხილვას. მისი ძირითადი დანიშნულებაა თითოეულ სტადიაზე რამდენიმე აქტუალური შემთხვევის გამოკვეთა და ანალიზი.

კვლევის ფარგლებში განხორციელდა საქართველოს მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობის კრიტიკული შეფასება ადამიანის უფლებათა ევროპულ

კონვენციასთან, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსა და ამერიკის შეერთებული შტატების შესაბამის სამართლებრივ აქტებთან, ისევე როგორც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალთან კორელაციაში. მიღებულმა შედეგებმა წარმოაჩინა არსებული ხარვეზების აღმოფხვრისა და პრობლემის დროული გადაჭრის აუცილებლობა, რის საფუძველზეც ნაშრომში შემუშავებულია კონკრეტული საკანონმდებლო რეკომენდაციები.

ძირითადი საძიებო სიტყვები: მხარეთა თანასწორობა, შეჯიბრებითობის პრინციპი, ინკვიზიციური მოდელი, მოსამართლის როლი, მტკიცებულებათა დასაშვებობა, დამაზუსტებელი შეკითხვა, დაზარალებულად ცნობა, სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა.

Abstract

The 2009 reform of the Criminal Procedure Code brought to the forefront of legal discourse the question of implementing the adversarial principle, which was intended to supplant the previously prevailing inquisitorial model. Notwithstanding this legislative transition, provisions characteristic of inquisitorial proceedings continues to be identified within the operative statutory framework. This study undertakes a doctrinal and comparative legal analysis of such provisions with a view to determining the actual role of the trial judge within an adversarial system of criminal justice.

The paper aims to identify those statutory norms that vest the court with authority to intervene in adversarial proceedings between the parties, and to demarcate the boundary between the adversarial principle and the permissible scope of judicial intervention in criminal proceedings.

The research reveals that the doctrinal assumption of a complete and wholesale displacement of the inquisitorial court by the adversarial system does not correspond to the practical realities of criminal procedure. Specifically, the paper identifies the role of the judge at the stages of criminal investigation, pre-trial hearing, and adjudication on the merits, as well as those procedural powers conferred upon the court that bear a close nexus to the adversarial principle. Furthermore, with a view to more fully illuminating the breadth of judicial discretion, the study examines the particularities of the presiding judge's authority to pose questions during jury trial proceedings.

Within the scope of the research, a critical evaluation of Georgia's operative procedural legislation was conducted in correlation with the European Convention on Human Rights, the jurisprudence of the European Court of Human Rights, the relevant legal instruments of the United States, and the binding precedents of the Supreme Court of Georgia. The findings establish the necessity of remedying existing statutory deficiencies and resolving the identified

shortcomings in a timely manner, on the basis of which the paper advances concrete legislative recommendations.

Keywords: Equality of arms, adversarial principle, inquisitorial model, role of the judge, admissibility of evidence, clarifying question, recognition as a victim, termination of criminal prosecution.